

Innstilling fra Stortingets godtgjøringsutvalg om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer

1 Stortingets godtgjøringsutvalg

1.1 Bakgrunn

Stortingets lønnskommisjon, nå godtgjøringsutvalg, ble opprettet i 1996¹. Etter innstilling fra Stortingets godtgjøringsutvalg fastsetter Stortinget den godtgjørelsen som tilkommer stortingsrepresentanter, statsministeren og regjeringens medlemmer².

Stortingets presidentskap besluttet den 18. juni 2020 å nedsette et utvalg som skulle utrede felles prinsipper for godtgjøring til politikere på alle forvaltningsnivåer. Utvalget ble ledet av Ådne Cappelen fra Statistisk Sentralbyrå. Utvalgets arbeid er inntatt i Innst. 371 S (2020-2021) og Dokument 20 (2020-2021).

1.2 Føringer for Stortingets godtgjøringsutvalg

1.2.1 Retningslinjer for Stortingets godtgjøringsutvalg

Retningslinjene ble vedtatt av Stortingets presidentskap 3. juni 2021.

Etter innstilling fra Stortingets godtgjøringsutvalg fastsetter Stortinget den godtgjørelsen som tilkommer stortingsrepresentanter, statsministeren og regjeringens medlemmer.

Statsministeren, statsrådene og stortingsrepresentantene skal ha samme prosentvise tillegg. Godtgjørelsen fastsettes som et årlig beløp.

Stortingets godtgjøringsutvalg skal en gang i året overveie om godtgjørelsene bør endres, og legge sine beslutninger fram for Stortingets presidentskap. Utvalget skal begrunne sine beslutninger og herunder rapportere om den relative utviklingen i godtgjørelsene i forhold til det generelle lønnsnivået i Norge.

Den generelle lønnsutviklingen er den mest relevante indikatoren for vurdering av endring i godtgjøringen. Utvalget bør likevel ta hensyn til særlige samfunnsmessige utfordringer når det er påkrevd.

Stortingets godtgjøringsutvalg skal i løpet av sin valgperiode rapportere om ordninger og nivå for godtgjørelser i de nordiske landene.

Utvalget kan engasjere sekretær og sakkyndig bistand.

¹ Jf. Innst. S. nr. 282 (1995-96)

² Jf. stortingsgodtgjørelsesloven § 2 første ledd og retningslinjer for Stortingets godtgjøringsutvalg vedtatt av Stortingets presidentskap 3. juni 2021

1.2.2 Prinsipper for fastsetting av godtgjørelse til folkevalgte

I sitt mandat ble Cappelen-utvalget, heretter kalt Utvalget, bedt om å finne frem til prinsipper for folkevalgtes godtgjøring. I Dokument 20 (2020-2021) drøftes ulike forhold som utvalget mente bør ligge til grunn ved fastsettelsen og endring av folkevalgtes godtgjørelse. Etter vedtak i Stortinget³ er prinsippene førende for Stortingets godtgjøringsutvalg. Under er et sammendrag av prinsippene med størst betydning for godtgjøringsutvalgets arbeid.

- ♦ Politisk beslutning

Enighet om prinsipper for godtgjøringene gir bare en grov veiledning når det faktiske nivået skal fastsettes. Det er nødvendig å gjøre en samlet vurdering av ulike hensyn når nivåene for godtgjøringene til stortingsrepresentanter og regjeringens medlemmer skal fastsettes eller endres. Dette er i siste instans en politisk mer enn en faglig beslutning.

- ♦ Godtgjøringenes nivå

Utvalget mener godtgjøringene i seg selv ikke er eller bør være en avgjørende motivasjonsfaktor for å stille til valg, men at nivået må sikre at alle kan være folkevalgte uavhengig av økonomisk bakgrunn. Godtgjøringene må derfor ligge på et relativt høyt nivå, og klart over gjennomsnittlig lønnsinntekt i samfunnet.

- ♦ Rollen som folkevalgt sammenlignet med situasjonen for arbeidstaker

Utvalget peker på at det er en prinsipiell forskjell mellom rollen til en arbeidstaker og en folkevalgt, og dermed også mellom den lønn og den godtgjøring de to gruppene mottar. Folkevalgte kan oppleve stor arbeidsbelastning, uregelmessig arbeidstid og liten mulighet til fritid, men dette gjelder også for mange grupper av ordinære arbeidstakere. Godtgjøringene må imidlertid til en viss grad reflektere at folkevalgte har mindre «jobbsikkerhet» og færre sosiale rettigheter enn arbeidstakere. Nivået på godtgjøringene må stå i et rimelig forhold til den eksponering og det ansvar som følger med rollen som folkevalgt.

- ♦ Forholdet til andre spesielle grupper i Norge

Utvalget viser til at det har vært en tilbakevendende diskusjon om hvorvidt godtgjøringene skal ses i forhold til den generelle lønnsutvikling, eller om også utviklingen for spesielle grupper, f.eks. statlige lederlønnninger, er relevant. Utvalget mener det er uheldig å koble nivået på godtgjøringene for folkevalgte til en relativt snever gruppe lønsmottakere og poengterer særskilt at ledere i staten er en gruppe som hatt sterkere lønnsutvikling enn befolkningen for øvrig.

- ♦ Forholdet til den generelle lønnsutviklingen

Utvalget mener den generelle lønnsutviklingen er den mest relevante indikatoren når det skal foreslås endringer i godtgjøringene. Dette fordi godtgjøringene må stå i forhold til hva som oppfattes som rimelig i forhold til den generelle lønnsnivå og den generelle lønnsutviklingen. Utvalget støtter dermed prinsippet som har ligget til grunn for de fleste forslagene fra lønnskommisjonen og faktiske vedtak i Stortinget. Godtgjøringsutvalget bør rapportere om den relative utviklingen i godtgjøringene i forhold til den generelle lønnsnivået i Norge.

³ Jf. Innst. 371 S (2020-2021)

- ◆ **Ansiennitet**

Utvalget mener det ikke er aktuelt å differensiere godtgjøringen basert på ansiennitet. Dette ville stride med det generelle prinsipp om at alle (ordinære) folkevalgte er likestilte.

- ◆ **Særskilte samfunnsmessige forhold**

Utvalget mener prinsippene for regulering av godtgjøring til folkevalgte må støtte opp om den norske modellen for lønnsdannelse. I år det er relevant, bør godtgjøringsutvalget rapportere om særskilte samfunnsmessige forhold som det bør tas hensyn til i reguleringen når det gjelder profil eller ramme.

- ◆ **Forholdet til folkevalgte i andre land**

Utvalget mener det ikke bør innføres noe prinsipp om at norske godtgjøringer skal kobles direkte til utviklingen i andre nordiske land. Dette begrunnes på samme måte som hvorfor det ikke er ønskelig å koble godtgjøringene til lønnsutviklingen til en avgrenset gruppe i Norge.

- ◆ **Godtgjørelse til statsminister og regjeringsmedlemmer i forhold til stortingsrepresentanter**

Utvalget mener systemet med ulike nivå i godtgjøringene for statsminister, statsråd og stortingsrepresentanter bør videreføres, men at det er rimelig at godtgjøringene endres med samme prosentstøtse for nevnte grupper. På denne måten vil forholdet mellom godtgjøringene holde seg konstant over tid.

1.3 Stortingets godtgjøringsutvalgs medlemmer 2021–2025

Stortingets presidentskap oppnevnte 3. juni 2021 følgende medlemmer til Stortingets godtgjøringsutvalg:

- ◆ Geir Engebretsen - leder
- ◆ Nils-Henrik Mørch von der Fehr - medlem
- ◆ Bente A. Landsnes - medlem

2 Historisk utvikling av godtgjørelsen

I samsvar med sitt mandat, har Stortingets godtgjøringsutvalg, tidligere lønnskommisjon, har årlig avgitt innstilling om regulering av godtgjørelsene fra 1996, med unntak av 2020.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
<i>Stortingsrepresentanter</i>	836 579	865 100	885 491	906 928	928 602	956 463	987 997
<i>Regjeringsmedlemmer</i>	1 195 072	1 234 100	1 264 040	1 294 216	1 325 358	1 365 016	1 410 073
<i>Statsminister</i>	1 469 831	1 519 700	1 555 640	1 593 242	1 631 346	1 680 277	1 735 682

Godtgjørelse for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer ble sist regulert med virkning fra 1. mai 2019⁴.

Stortinget bestemte 28. april 2020 at det skulle nedsettes et utvalg som skal utrede felles prinsipper for godtgjørelse til politikere på alle forvaltningsnivåer samt evaluere ordningen med Stortingets lønnskommisjon. I påvente av behandling av denne saken i Stortinget, ble godtgjørelsen for stortingsrepresentanter og medlemmer av regjeringen stående uendret. Det ble følgelig ikke gjort noen justering av godtgjørelsen med virkning fra 1. mai 2020.

Stortingets godtgjøringsutvalg la den 4. november 2021 frem sin innstilling om regulering av godtgjørelsen for 2020 og 2021 for Stortingets presidentskap. Ved Stortingets behandling den 10. februar 2022 ble det vedtatt at regulering av godtgjørelsen for stortingsrepresentanter skal skje snarest mulig etter lønnsoppjøret i 2022 etter ny innstilling fra godtgjøringsutvalget, der de ser bort fra lønnsutviklingen i 2020⁵.

3 Godtgjøringsutvalgets vurdering

Stortingets godtgjøringsutvalg har gjort sine vurderinger innenfor rammene av mandat, stortingsgodtgjørelsesloven og retningslinjer for godtgjøringsutvalget. I tillegg er det lagt vekt på de førende prinsipper som fremgår av Dokument 20 (2020-2021).

Det fremgår av retningslinjene at Stortingets godtgjøringsutvalg i løpet av sin valgperiode skal rapportere om ordninger og nivå for godtgjørelser i de nordiske landene. Godtgjøringsutvalget vurderer at det er hensiktsmessig at rapporten fremlegges etter representantordningsutvalget har avsluttet sitt arbeid, 31. januar 2023, og eventuelle påfølgende endringer i ordningene for stortingsrepresentanter er implementert.

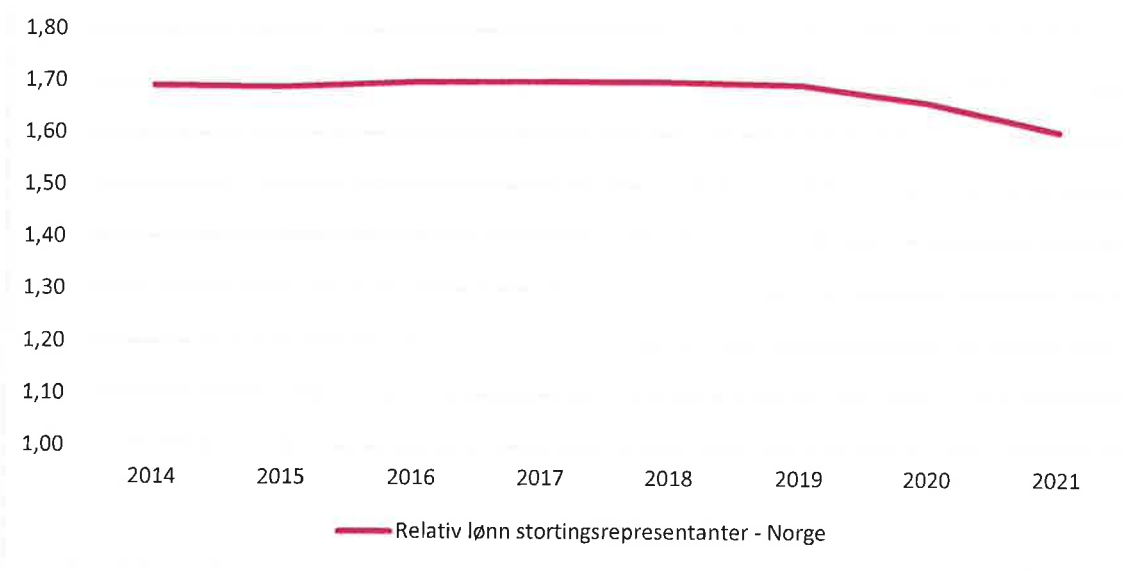
3.1 Den generelle lønnsutviklingen i samfunnet

Det fremgår av retningslinjene at Stortingets godtgjøringsutvalg bør rapportere om den relative utviklingen i godtgjøringene i forhold til det generelle lønnsnivået i Norge. Cappelens-utvalget benyttet gjennomsnittlig årslønn ifølge SSBs årlige nasjonalregnskap for å sammenlikne lønnsutviklingen for folkevalgte lønnsutviklingen i samfunnet generelt. Utvalget viste blant annet til at det er en sentral målestokk for lønn i Norge som også brukes for å regulere grunnbeløpet (G) i Folketrygden.

⁴ Jf. Innst. 420 S (2018-2019)

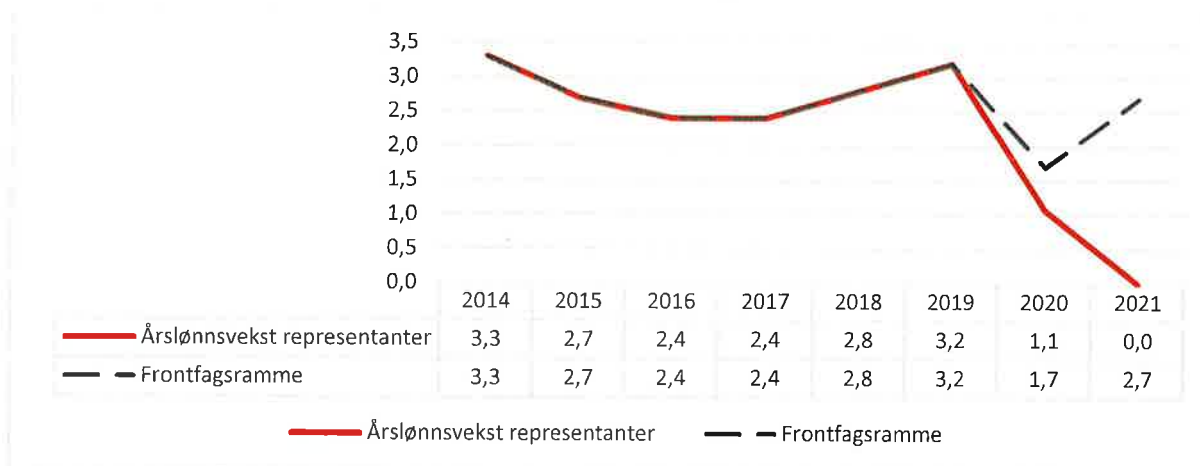
⁵ Jf. Innst. 123 S (2021-2022)

Figur: Godtgjøring for stortingsrepresentant i forhold til gjennomsnittlig årslønn 2014-2021. Rate

Figuren viser utviklingen i brutto godtgjøring for en stortingsrepresentant sammenlignet med gjennomsnittlig årslønn, ifølge SSBs årlige nasjonalregnskap, i perioden fra 2014 til 2021. Stortingsrepresentantenes godtgjørelse i forhold til gjennomsnittlig årslønn i Norge har variert lite siden 2009⁶ og frem til 2019. Stortingsrepresentantenes godtgjøring har vært rundt 1,7 ganger gjennomsnittlig årslønn i Norge. Stortingsrepresentantene godtgjørelse har ikke vært regulert siden 2019, og forholdstallet er i 2021 redusert til 1,6 ganger gjennomsnittlig årslønn i Norge.

Figur: Årslønnsvekst for stortingsrepresentanter og frontfagsrammen 2014 - 2021

Figuren viser årslønnsveksten for stortingsrepresentanter og frontfagsrammen i perioden 2014 - 2021. Årslønnsveksten for representantene i 2020 er lønnsoverhenget fra 2019. De siste 10 år

⁶ Jf. Dokument 20 (2020-2021)

har regulering av stortingsrepresentantenes godtgjøring fulgt lønnsutviklingen i samfunnet, med unntak av 2020 og 2021.

Retningslinjer for Stortingets godtgjøringsutvalg slår fast, i tråd med Cappelen-utvalgets rapport, at den generelle lønnsutviklingen er den mest relevante indikatoren for vurdering av endring i godtgjøringen. Godtgjøringsutvalget, tidligere lønnskommisjonen, har tradisjonelt lagt til grunn den økonomiske rammen for frontfaget ved regulering av godtgjørelsen for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer.

For de største forhandlingsområdene samlet har Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU) foreløpig beregnet årslønnsveksten fra 2020 til 2021 til 3,4 prosent. Årslønnsveksten fra 2020 til 2021 i industrien samlet i NHO-området er foreløpig beregnet til 3 prosent, mens frontfagsrammen ble anslått til 2,7 prosent ved mellomoppgjøret i 2021.

Resultatet av forhandlinger i frontfaget i 2022 er en ramme på 3,7 prosent. Den økonomiske rammen for lønnsoppgjøret i offentlig sektor i 2022 endte noe høyere, på 3,84 prosent.

Erfaringsmessig er frontfagsrammen et godt anslag for utviklingen i det generelle lønnsnivået. Godtgjøringsutvalget anbefaler derfor at man som hovedregel legger rammen for frontfagsoppgjøret til grunn som utgangspunkt for de årlige justeringene av godtgjørelsen for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer. Dette vil normalt over tid gi en utvikling av godtgjørelsene som samsvarer med den generelle lønnsutviklingen. Det er i tråd med mandatet og retningslinjene som er gitt for godtgjøringsutvalgets arbeid.

3.2 Særskilte samfunnsmessige forhold

Stortinget vedtok ved behandling av innstilling om godtgjørelser for stortingsrepresentanter og regjeringens medlemmer for 2020 og 2021 å se bort fra regulering av godtgjørelsen for 2020. Dette ble begrunnet i at 2020 var spesielt og krevende år for mange på grunn av alle de begrensende tiltak som ble innført som følge av covid-19, og at det derfor ville være riktig å avstå fra regulering av godtgjørelsene dette året.

TBU anslo i februar 2022 en konsumprisvekst på 2,6 prosent fra 2021 til 2022. Usikkerheten for 2022 er blant annet knyttet til utviklingen i kronekursen og energiprisene. Pandemien har fortsatt å prege samfunnet i 2021 og 2022, i tillegg til et urolig verdensbilde. Det går godt i norsk økonomi, med sterk økonomisk vekst og lav ledighet.

Godtgjøringsutvalget vurderer at det ikke er særskilte samfunnsmessige forhold som tilsier at profil eller ramme for anbefalt regulering av godtgjørelsene bør fravikes i 2021 og 2022. Utvalgets forslag er derfor basert på de økonomiske rammene for frontfagsoppgjørene i 2021 og 2022.

3.3 Representantordningsutvalget

I 2021 oppnevnte Stortingets presidentskap et eksternt utvalg som skal gjennomgå regler og praksis for alle de økonomiske ordningene for stortingsrepresentanter. Utvalgets arbeid er avgrenset mot representantenes pensjonsordning, nivået på godtgjørelsen og tilskuddet til partigruppene.

Stortingets godtgjøringsutvalg gjør således sine vurderinger uavhengig av representantordningsutvalgets arbeid.

3.4 Beregning av regulering av godtgjørelsene for 2022

Stortinget vedtok⁷ 10. februar 2022 at regulering av godtgjørelsen skal skje snarest mulig etter lønnsoppgjøret i 2022 etter ny innstilling fra godtgjøringsutvalget, der utvalget ser bort fra lønnsutviklingen i 2020. Godtgjøringsutvalgets innstilling, avgitt i 2021, innebar regulering av godtgjørelsen med virkning fra 1. mai 2021. En regulering per 1. mai 2021 er imidlertid ikke vedtatt av Stortinget.

Fra 2009 ble lønnskommisjonen, nå godtgjøringsutvalg, bedt om å avgi innstillingen i forlengelsen av årets lønnsoppgjør. Fra og med 2009 ble derfor virkningstidspunktet for endringene satt til 1. mai. Kommisjonen har siden da fremmet sin innstilling til Stortingets presidentskap når lønnsoppgjørene er avsluttet, for regulering av godtgjørelsen samme år. Godtgjøringsutvalget legger til grunn at en regulering av godtgjørelsen til stortingsrepresentanter og regjeringens medlemmer skjer med virkning fra 1. mai 2022.

Praktiske hensyn tilsier også at justering av godtgjørelsen for 2021 gjøres med virkning fra 1. mai 2022. Dette innebærer blant annet at fratredelsesytelse, etterlønn og pensjon justeres fra samme dato og ytterligere beregning og etterbetaling for perioden fra 1. mai 2021 unngås.

I følge prinsippene for fastsetting av godtgjørelsen, er den generelle lønnsutviklingen indikatoren for endring i godtgjøringene og det skal rapporteres om den relative utviklingen. Dette innebærer å vurdere utviklingen av godtgjørelsen over tid. Regulering av godtgjørelsene for 2022 tar hensyn til lønnsutviklingen siden 2019, dvs. sist godtgjørelsene ble regulert, men hvor det i samsvar med Stortingets beslutning ses bort fra lønnsutviklingene i 2020.

Resultatet for frontfagsoppgjørene i 2021 og 2022 er grunnlag for beregningene:

- ♦ 2021: 2,7 prosent
- ♦ 2022: 3,7 prosent

Beregningene er utført ved først å beregne hva godtgjørelsene for 2021 vil være med en årslønnsvekst på 2,7 prosent, som utgangspunkt for å beregne godtgjørelsen for 2022 med en årslønnsvekst på 3,7 prosent. Årslønnsveksten er for hele året. I og med at tillegget gis fra 1. mai justeres det for overheng. Lønnsoverheng beregnes matematisk som nivåforskjellen mellom gjennomsnittslønnen ved utgangen av året, målt mot gjennomsnittet for året. Det er trukket fra et lønnsoverheng på 1,3 prosent fra 2021 til 2022.

Regulering for 2021 på 2,7 prosent gir følgende beregnede godtgjørelser for 2021:

Stortingsrepresentanter	kr 1 028 011 per år
Statsminister	kr 1 805 977 per år
Regjeringsmedlemmer	kr 1 467 181 per år

⁷ Jf. Innst. S. nr 123 (2021-2022)

Regulering for 2022 på 3,7 prosent gir følgende godtgjørelser for 2022:

Storingsrepresentanter	kr 1 064 318 per år
Statsminister	kr 1 869 761 per år
Regjeringsmedlemmer	kr 1 518 999 per år

Lønnsøkningen for årene 2021-2022 foreslås med virkning fra 1. mai 2022. Årslønnsvekst for 2021 vil derved bli 0 prosent, og den samlede årslønnsveksten kommer i 2022, og blir 5,1 prosent.

4 Innstilling fra Stortingets godtgjøringsutvalg for 2022

Stortingets godtgjøringsutvalg legger med dette frem sin anbefaling om endring i godtgjørelsene til stortingsrepresentantene, statsministeren og regjeringens medlemmer:

Det innstilles på at godtgjørelsene fastsettes som følger med virkning fra 1. mai 2022:

Storingsrepresentanter	kr 1 064 318 per år
Statsminister	kr 1 869 761 per år
Regjeringsmedlemmer	kr 1 518 999 per år

Innstillingen er enstemmig.

Stortingets godtgjøringsutvalg

Oslo, 1. juni 2022

Geir Engebretsen

Nils-Henrik Mørch von der Fehr

Bente A. Landsnes